

ISSN 2223-3822

Sobko, O. (2015). Economic diagnostics of innovative intellectual capital impact on the enterprise value creation [Ekonomichna diahnostyka vplyvu innovatsiinoho intelektualnogo kapitalu na kreatsiiu vartosti pidpriemstva]. *Socio-Economic Problems and the State* [online]. 13 (2), p. 303-313. [Accessed November 30, 2015]. Available from: <<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2015/15somkvp.pdf>>

Економічна діагностика впливу інноваційного інтелектуального капіталу на креацію вартості підприємства

Ольга Собко

Тернопільський національний економічний університет,
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46020, Україна
к.е.н., доцент; докторант кафедри економіки підприємств і корпорацій
e-mail: olhasobko754@gmail.com

Article history:

Received: September, 2015

1st Revision: October, 2015

Accepted: October, 2015

JEL classification:

D46

UDC:

330.14.01

Abstract: У статті запропоновано поняття та архітектура інноваційного інтелектуального капіталу підприємства. Представлено напрямки новелізації підходів до економічної діагностики ефектів креації вартості підприємства, які виникають на основі функціонування інноваційного капіталу, що має інтелектуальне походження. Запропоновано систему показників, які відображають вплив інноваційного інтелектуального капіталу на формування ефектів креації вартості підприємства. Обґрунтовано критерії та методіку розрахунку показників, які використовуються для оцінки ефектів креації вартості підприємства, забезпечених інноваційним інтелектуальним капіталом.

Keywords: інтелектуальний капітал підприємства, інноваційний інтелектуальний капітал підприємства, креація вартості підприємства, лакуна вартості, реальна вартість інноваційної компетенції, інтелект-потенційна вартість інноваційної компетенції

1. Постановка проблеми

Для сучасних підприємств з інноваційними моделями розвитку особливої актуальності набуває проблема підвищення можливостей креації вартості, яка є чинником забезпечення конкурентоспроможності, посилення інвестиційної привабливості, а в майбутньому може стати «інструментом зменшення кредитного ризику» [23, с. 189]. Практика господарювання у розвинутих

Собко О. Економічна діагностика впливу інноваційного інтелектуального капіталу на креацію вартості підприємства [Електронний ресурс] / Ольга Собко // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2015. — Вип. 2 (13). — С. 303-313. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2015/15somkvp.pdf>.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

економіка засвідчує, що найкращі умови для креації вартості модерних підприємств знаходяться в сфері функціонування інноваційного інтелектуального капіталу. Зважаючи на це, спостерігаємо формування єдиного простору, де функціонують, доповнюючи та посилюючи один одного, інноваційний та інтелектуальний капітали. Ось чому, у панорамах сучасних наукових розвідок усе частіше акцентується на доцільності розвитку інноваційного інтелектуального капіталу як ключового чинника креації вартості інтелектуальних підприємств.

Поступ досліджень у цій проблематиці інтегрує два поняття – інноваційного інтелектуального капіталу та креації вартості підприємства, передбачаючи опрацювання їх архітектури, визначення взаємообумовленостей, оновлення підходів до економічної діагностики ефектів креації вартості. Зважаючи на вищенаведене, удосконалення методологічних аспектів вимірювання ефектів креації вартості підприємства, зумовлених інноваційним інтелектуальним капіталом, що і є предметом пропонованого дослідження, залишаються актуальними та своєчасними.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Перехід економіки на якісно новий етап свого розвитку – еру знань та інформаційних технологій виявив нові чинники економічного поступу, надаючи ключове значення інноваційному капіталу, сформованому на основі інтелекту. Зважаючи на це, зауважимо, що проблематика пропонованої публікації ґрунтується на теорії вартості й інноваційної концепції інтелектуального капіталу підприємства.

В основі пропонованого увазі дослідження знаходяться праці з теорії інтелектуального капіталу підприємства, зокрема його інноваційної концепції, що найповніше представлено Й. Варшатом, К. Вагнером, І. Гауссом у якості «продуктів, процесів, технологій» [21]; запропоновано у вигляді «інноваційних продуктів» у К. Перехуди [24, с. 64–65] чи «техніко-технологічним» модулем у О. Кендюхова [1]. Водночас, наголосимо, що перші спроби акцентувати увагу на інтелектуальному чиннику інноваційного капіталу підприємств зустрічаємо у Д. Добії, яка виділяє «фундаментальні, прикладні дослідження і наукові розробки» [10, с. 65–67]. Розвиток вказаної спрямованості відмітимо у працях Б. Леонтєєва, який виокремлює «права інтелектуальної власності» [2]. Вдале поєднання інтелектуального та інноваційного капіталів, як «уміння створювати і впроваджувати на ринок нові продукти, процеси та послуги» та «здатність до захисту інтелектуальної власності», зробили Л. Едвінсон і М. Мелоун [6, с. 31–35], а також М. Мак-Ідрей, який наголошує на важливості розвитку інтелектуальної власності [15]. Однак, змушені констатувати, що виявлена відсутність єдиної архітектури інноваційного інтелектуального капіталу підприємства, на жаль, не сприяє опрацюванню загальноприйнятих методологічних підходів до оцінки його впливу на ефекти креації вартості.

Другий складовий блок дослідження базується на працях, здійснених у сфері теорії вартості на сучасному етапі її удосконалення, що представлено появою вектора креації вартості підприємства. Такі публікації базуються на теорії вартості Т. Копеланда, Т. Колера [8] та концепції управління вартістю А. Раппапорта [18]. Оцінку вплив інноваційного інтелектуального капіталу на вартість страхової фірми «Skandia» здійснили Л. Едвінсон та М. Мелоун [6, с. 31–35], А. Хілман і Д. Кейм – виявили залежності між соціальною відповідальністю бізнесу та інтелектуальним капіталом [11], А. Які, М. Братніцкі та Й. Стрижина – представили посилення впливу інтелектуального капіталу на вартість підприємства [13; 17], М. Марцінковська – описала особливості формування вартості фірми [14], Г. Урбанек – показав вплив «технологічних нематеріальних активів» на вартість підприємства [20, с. 49–54], а також А. Яблоньські та М. Яблоньські – відобразили креацію вартості підприємства з інноваційною моделлю розвитку [12].

Зважаючи на представлену вище широкую панораму наукових розвідок, ми змушені констатувати, що, на жаль, вона не вмщує універсальної методики оцінки ефектів креації вартості підприємства на основі врахування впливу чинники інноваційного інтелектуального капіталу, що доводить своєчасність та актуальність пропонованої публікації.

3. Невирішені раніше частини загальної проблеми

Панорама представленого термінологічного поля, дозволяє стверджувати про відсутність тут економічного обґрунтування доцільності креації вартості сучасних підприємств, розглянутих крізь призму розвитку інноваційного інтелектуального капіталу, що знаходить своє вирішення у вигляді економічної діагностики ефектів креації вартості.

Розмаїття палітри досліджень у сфері оцінки впливу інноваційного інтелектуального капіталу на креацію вартості підприємства є багатограним. Тут, перевага надається застосуванню фінансових показників WACC, DCF, FCFE, CFPS, CFROI, EVA, SVA тощо [9, с. 80–99, 129; 16, с. 67–102; 22, с. 273–342; 23, с. 157–190]. Зазвичай, у наведених вище публікаціях аналізу підлягали суб'єкти корпоративного сектору економіки, що виправдовувало їх пропозиції. Однак, такі підходи не мають універсального застосування,

що, на нашу думку, цілком слушно, створює підґрунтя для дискусій, які і є предметом пропонованого дослідження.

4. Постановка завдання

Метою написання статті є представлення авторського підходу до оновлення методологічних підходів до економічної діагностики ефектів креації вартості підприємства, які виникають у сфері функціонування інноваційного інтелектуального капіталу, зокрема виділення та систематизація показників, технологій їх розрахунку, а також обґрунтування доцільності їх практичного застосування.

5. Виклад основного матеріалу

Інноваційна модель ведення бізнесу набуває своєї популярності в межах інфономіки, дозволяючи конструктивно реагувати на сучасні виклики. Зважаючи на такі переваги, в науковому термінологічному полі з'являється інноваційна концепція інтелектуального капіталу підприємства, зокрема у дослідників К. Перехуди [24], Й. Варшата, К. Вагнера, І. Гаусса [21], Д. Добії [10]. Так, цілком виправданими виявилися зауваження К. Перехуди, що джерелом інновацій нині є інтелектуальні активи, які представлені нематеріальними цінностями підприємства [24, с. 64–65]. Логічним продовженням такого роду досліджень є модель інтелектуального капіталу підприємства Й. Варшата, К. Вагнера, І. Гаусса, що наголошує на важливості виділення інноваційного капіталу, який стає ключовим чинником інтелектуального капіталу підприємства [21].

Позитивні тенденції впливу інноваційного капіталу на конкурентоспроможність та ефективність суб'єктів господарювання активізували наукові розвідки у даному напрямку, зокрема тут доцільно згадати модель інтелектуального капіталу підприємства Д. Добії, яка є якісно оновленою в частині інноваційної складової, що і лягло в основу наших переконань [10, с. 65–67]. Обґрунтування доцільності виділення терміну «інноваційного інтелектуального капіталу», а також опрацювання власної його дефініції, базувалося нами на низці тверджень щодо ролі інтелектуальної власності в формуванні інтелектуального капіталу підприємства відмічених Л. Едвінсоном, М. Мелоуном та «соціального інноваційного капіталу» зауваженого М. Мак-Ілрей [6, с. 31–35; 15]. Отже, необхідність розвитку інноваційного інтелектуального капіталу підприємств нині уже не викликає сумнівів та заперечень. Саме наповнення інтелектуальним чинником інноваційного капіталу вітчизняних підприємств є запорукою досягнення успіху та підвищення конкурентоспроможності на європейському ринку. Крім того, лише такий вектор розвитку дозволить активізувати інноваційну діяльність українських підприємств, яка протягом довгих років продовжує залишатися надзвичайно низькою.

Дослідження інноваційної активності в українському бізнес-секторі свідчить про наявність певних обмежуючих чинників, що зумовлюють недостатню зацікавленість у інноваційній моделі розвитку. Свідченням цього можна вважати динаміку питомої ваги підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність (рис. 1).

Наведені вище дані динаміки інноваційної активності українських підприємств підтверджують, що проблема інноваційної відсталості піднімається на передній план, продовжує залишатись актуальною уже протягом низки років незалежності країни. Стійких позитивних змін у цій сфері діяльності вітчизняних підприємств не спостерігаємо, а тому можемо стверджувати, що підґрунтя для економічного зростання не створено.

Підвищення конкурентоспроможності в умовах нової парадигми господарювання можна забезпечити лише шляхом впровадження інноваційних проектів у всіх без винятку сферах функціонування суб'єктів господарювання, яка немає альтернативи у забезпеченні стабільного, зрівноваженого розвитку.

Зниження зацікавленості та рівня впровадження інновацій на вітчизняних підприємствах пояснюється насамперед обмеженістю та недосконалістю структури джерел фінансування, оскільки більшість суб'єктів господарювання здійснюють її за рахунок власних коштів. В Україні частка таких підприємств протягом 2000–2014 рр. зросла із майже 80% до 85% (рис. 2).

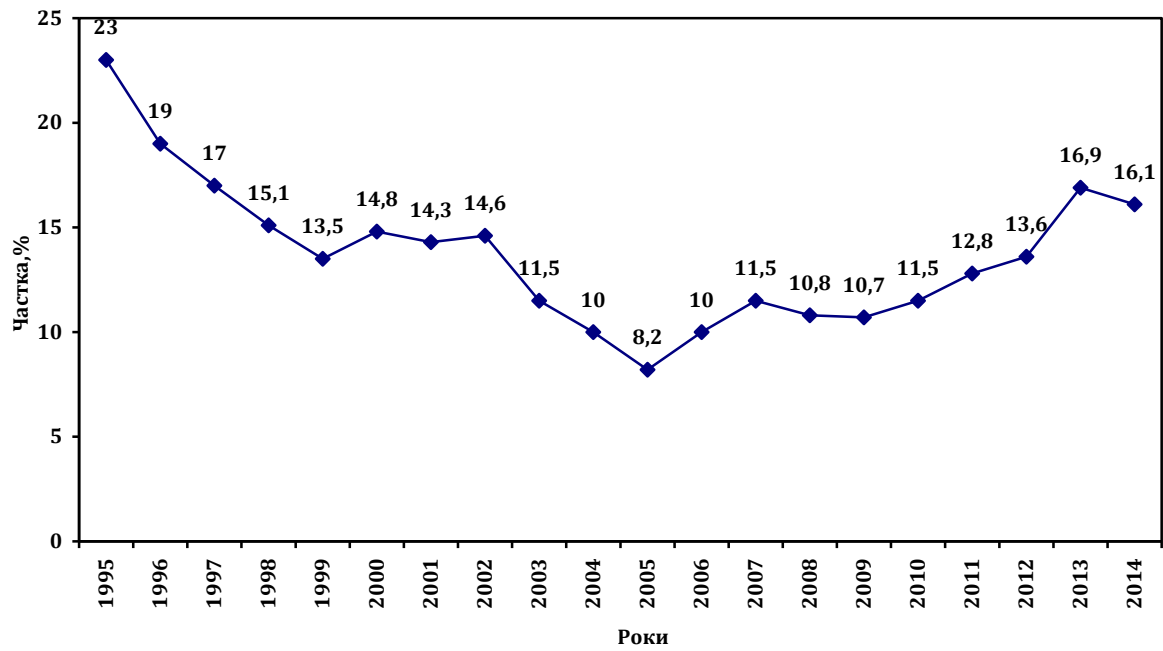

Рис. 1. Динаміка частки українських підприємств, які займалися інноваційною діяльністю у 1995–2014 рр.

Джерело: складено автором на основі [5]

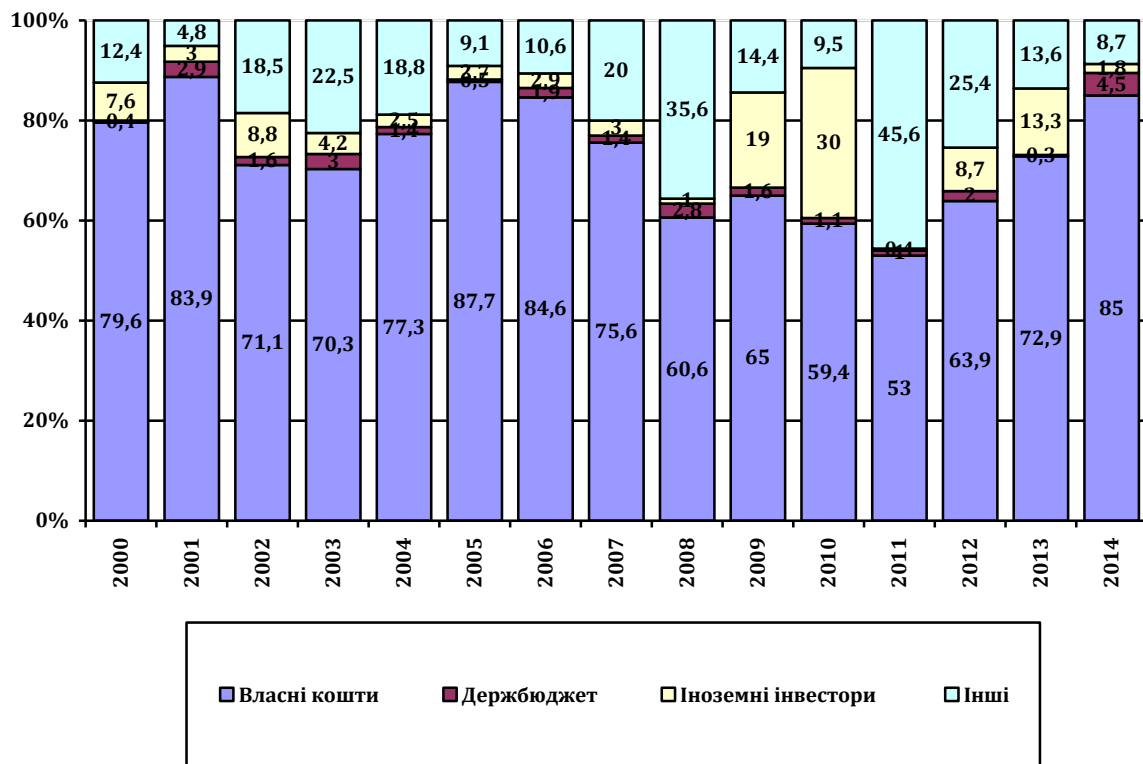

Рис. 2. Динаміка структури джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні в 2000–2014 рр.

Джерело: складено автором на основі [5]

При аналізі динаміки структури джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні в 2000–2014 рр. слід зазначити незмінну домінуючу частку власних коштів. Так,

найвищою (понад 80 %) питома вага власних коштів у фінансуванні інноваційної діяльності підприємств спостерігалася у 2001 р. 2005 р., 2006 р. та 2014 р. (83,9 %, 87,7 %, 84,6 % та 85 % відповідно). У той же час, понад 70 % даний показник досягав у 2000 р. 2002–2004 рр. та 2007 р. (79,6 %, 71,1 %, 70,3 %, 79,6 %, 77,3 % та 75,6 % відповідно). Натомість, у 2010 р. та 2011 р. цей показник перевищив 50 %, зокрема (59,4 % та 53,0 % відповідно).

Нестабільною є динаміка коштів держбюджету, які призначені для фінансування інноваційної діяльності. Так, у 2000 р., 2005 р. та 2013 р. частка цього джерела фінансування була нижчою 1 %. Водночас, протягом низки років показник фінансування інноваційної діяльності підприємств знаходився у діапазоні 1–2 %, зокрема у 2002 р. – 1,6 %, 2004 р. – 1,4 %, 2006 р. – 1,9 %, 2007 р. – 1,4 %, 2009 р. – 1,6 %, 2010 р. та 2011 р. – 1,1 %. Крім того, на протязі двох років спостерігалася фіксування даного показника понад 2 %, зокрема у 2001 р. – 2,9 % та у 2008 р. – 2,8 %. Водночас, позитивним моментом можна вважати значення цього показника у 2014 р. – 4,5 % (рис.2. 2). Отже, протягом аналізованого періоду помітною було нестабільна тенденція до зниження питомої ваги коштів державного бюджету, призначених на фінансування інноваційної діяльності українських підприємств. Негативним моментом можна вважати і надалі низький рівень даного джерела фінансових ресурсів у інвестуванні інноваційних проектів, незважаючи на її підвищення у 2014 р. до 4,5 %. Звичайно це є надзвичайно мало, враховуючи стан інноваційної діяльності вітчизняних підприємств.

Однак, вважаємо, що таке джерело фінансування не доцільно суттєво збільшувати, оскільки в умовах українських реалій, високого рівня корумпованості такі тренди не стимулюватимуть підвищення зацікавленості в інноваційній діяльності власників суб'єктів господарювання. Крім того, сучасна парадигма господарювання ґрунтується на моделі, яка передбачає надання переваги фінансуванню інноваційних процесів за рахунок власних джерел. З одного боку, це мотивує власників підприємств до забезпечення інноваційного розвитку суб'єкта господарювання, а з іншого – дозволяє знижувати витрати із державного бюджету, шляхом лобювання у парламентів власних бізнесових інтересів. Також, у сучасних умовах, що склалися в Україні такий вектор розвитку фінансування інноваційної діяльності підприємств не дозволить знизити корумпованість в бізнесовому секторі. На підставі аналізу трендів зміни питомої ваги власних коштів у загальних витратах, призначених для фінансування інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, можемо стверджувати про достатній їх рівень, виходячи із світових тенденцій у цій сфері функціонування суб'єктів господарювання.

Негативним моментом тут можна вважати той факт, що, на жаль, на сьогоднішній день інноваційна сфера не перетворилася у привабливу для вітчизняних інвесторів, зокрема її зниження з 1,3 % у 2012–2013 рр. до 0,1 % у 2014 р. [5, с. 314]. З однієї сторони, такий стан речей зумовлений військовими діями на території країни, що посилює зниження інвестиційної привабливості українських підприємств навіть у сфері інноваційної діяльності.

Зацікавленість іноземних інвесторів у фінансуванні інноваційної діяльності вітчизняних підприємств протягом аналізованого періоду також була неоднорідною, зокрема найнижчою питома вага даних коштів спостерігалася у 2008 році (1 %), що пояснюється впливом світової фінансової кризи 2007–2008 рр. Позитивним моментом, тут можна вважати збільшення частки іноземних інвестицій, призначених на фінансування інноваційної діяльності підприємств у 2013 р. до рівня 13,2 %. Однак, протягом низки років питома вага іноземних інвестицій, скерованих у інноваційну сферу діяльності підприємств в Україні була дуже низькою, зокрема 2011 р. – 0,4 %, 2004 р. – 2,4 %, 2005 р. – 2,7 %, 2001 р. та 2007 р. – 3,0 %. Найвищими аналогічні показники спостерігалися у 2010–2011 рр., відповідно 19,0 % та 30,0 %, але негативним є зниження даного значення у 2014 р. – 1,8 % (рис. 2).

Таким чином, можемо зробити висновки, що низка джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств протягом аналізованого періоду була неоднорідною, зокрема практично у всіх питаннях спостерігаємо коливання динаміки, що визначалося різною доступністю кожного із них.

Зважаючи на акцентування уваги на впливі інтелектуальної власності на якісний рівень інноваційного інтелектуального капіталу підприємства проведемо аналіз діяльності у сфері охорони інтелектуальної власності в Україні у 2009–2014 рр. (табл. 1).

Так, протягом 2009–2014 рр. в Україні, на жаль, не вдалося стабілізувати динаміку активності, як у сфері подання заявок (віднотовано у 2014 р. спад 11 %), так і у частині реєстрування винаходів (найвищий спад 11 % у 2014 р.), що засвідчує зміна темпів росту цих показників (суттєвий спад на рівні 16 % спостерігаємо у 2012 р.) (табл. 1). Негативною, за аналізований період, можна визнати діяльність у сферах поданих заявок на промислові зразки, де найгіршою ситуація була також у 2014 р. (спад 29 %), а також визначена аналогічна тенденція в частині поданих заявок на знаки для товарів та послуг на корисні моделі – спад 20 % (табл. 1). Таким чином, бачимо, що стан діяльності у сфері охорони інтелектуальної власності в українських реаліях аж ніяк не сприяє покращенню умов для формування і розвитку інноваційного інтелектуального капіталу підприємств. Крім того, такі тенденції не є каталізаторами активізації інноваційної діяльності в країні.

Таблиця 1. Панорама основних показників у сфері охорони інтелектуальної власності в Україні у 2009–2014 рр.

Кількість поданих заявок на:	роки					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Винаходи	4812	5310	5248	4945	5428	4813
Темп росту, %	-	110	99	94	110	89
Корисні моделі	9200	10679	10436	10228	10164	9384
Темп росту, %	-	116	98	98	99	92
Промислові зразки	1669	1686	1761	1851	3778	2666
Темп росту, %	-	101	104	105	204	71
Знаки для товарів та послуг:	26479	28577	29756	32051	34226	27526
Темп росту, %	-	108	104	108	107	80
за національною процедурою;	17866	20603	21091	22781	24471	18796
Темп росту, %	-	115	102	108	107	78
за Мадридською системою	8613	7974	8665	9270	9755	8730
Темп росту, %	-	93	109	107	105	89

Джерело: складено автором на основі [3, 4].

Зважаючи на прагнення до посилення європейської інтеграції України, підтвержені підписанням асоціації з ЄС, позитивний досвід щодо створення сприятливого оточення для активізації інноваційної діяльності, цілком логічно, знаходити саме в реалізації інноваційної політики країн-членів. При цьому, помітним є, що в перспективних планах розвитку інноваційної діяльності суб'єктів господарювання в країнах ЄС увагу зосереджено саме на активізації та підвищенні якості наукових досліджень шляхом покращення міжсекторного партнерства. Цікавим, на нашу думку, у цій сфері є досвід Республіки Польща, економіка якої, як і українська пройшла подібні трансформаційні зміни у питаннях власності, приватизації, забезпечення ефективності господарювання тощо. Результати економічних реформ нині знайшли своє відображення у «Стратегії розвитку Республіки Польща до 2030р.», де підвищення інноваційності підприємств, базоване на зростанні конкурентоспроможності польської науки, поширенні сфер застосування інформаційно-комунікаційних технологій в економічних процесах, покликані забезпечити усталення інноваційного вектору розвитку економіки [5, 71]. Реалізація цих амбітних завдань передбачає до 2020 р. утримання щорічного 15% зростання витрат державного бюджету на наукові дослідження; 20 % зростання коштів, отриманих на ці цілі із фондів ЄС, а також зростання до рівня 0,5% ВВП питомої ваги приватних коштів [5, 71]. Таким чином, можемо стверджувати, що лише розвиток інноваційного капіталу інтелектуального походження, названого нами інноваційним інтелектуальним капіталом підприємства, дозволить гармонізувати вітчизняні та європейські вектори забезпечення економічного поступу.

Згідно наших міркувань, інноваційний інтелектуальний капітал охоплює сформовані підприємством організаційні компетенції у сфері інтелектуальної власності, стандартів якості та пошукової діяльності.

В умовах економіки знань інноваційний інтелектуальний капітал перетворюється на ключовий чинник креації вартості підприємств. Таким чином, процеси креації вартості підприємства нині виступають важливим напрямом удосконалення управління вартістю. У нашому дослідженні пропонуємо дотримуватися погляду на креацію вартості підприємства як постійних в просторі та часі інноваційно-гармонійних процесів інтелектуалізації праці у виробничій, комерційній чи соціальній сферах його функціонування, які дозволяють мінімізувати величину «лакуни вартості».

Базуючись на понятті «лакуна вартості», пропонуємо авторський підхід до побудови моделі оцінки ефектів креації вартості підприємства, який може бути застосованим при здійсненні їх економічної діагностики. Принагідно відмітимо, що ефект креації вартості підприємства, спричинений розвитком інтелектуального капіталу є кінцевим результатом, отриманим внаслідок зміни величини «лакуни вартості». Отже, критерієм ефекту креації вартості підприємства є мінімізація величини «лакуни вартості», спричинена в нашому випадку функціонуванням інноваційного інтелектуального капіталу. Відтак, методологічні підходи до економічної діагностики ефектів креації вартості підприємства, зумовлених інноваційним інтелектуальним капіталом, базуються на раніше згадуваних нами постулатах:

– «лакуна вартості» (VG) – це різниця між потенційною (економічною) (VP) та ринковою (MV) вартістю підприємства;

– ефект креації вартості набуває позитивного значення, коли $VP > MV$, і, негативного – $VP < MV$;

– ефект креації вартості підприємства ΔVG_{1INN} , отриманий на основі функціонування інноваційного інтелектуального капіталу визначається на основі організаційних компетенцій, сформованих у сфері інновацій.

Отже, ефект креації вартості досягатиме свого максимуму лише тоді, коли потенційна вартість, створена у сфері функціонування інноваційного інтелектуального капіталу перевищує ринкову ($VP \succ MV$), а також спостерігається аналогічне співвідношення між показниками їх темпів росту ($T_{VP} \succ T_{MV}$).

Методичні підходи до економічної діагностики ефекту креації вартості підприємства, спричиненого рівнем інноваційного інтелектуального капіталу базується на структуризації, яка включає блок інтелектуальної власності, стандартів якості та пошукової діяльності, функціонування яких дозволяє забезпечувати його якісне наповнення.

Водночас, для побудови універсальної методологічної бази оцінювання ефектів креації вартості підприємства, пропонуємо ввести поняття «організаційна компетенція», яка б співвідносилася із модулем інтелектуального капіталу. В нашому випадку це капітал організаційних компетенцій, які мають інноваційне походження, який дозволяє не лише забезпечувати позитивні зміни величини «лакуни вартості», а й виявляти резерви зростання ефекту креації вартості підприємства в інноваційній сфері.

Базуючись на цих постулатах, нами запропонована методика оцінки ефекту креації вартості підприємства, створеного колективним інтелектуальним капіталом відповідно у трьох вимірах – інноваційному, інформаційному та ринковому. Таким чином, запропонована нами схема розрахунку величини проміжного ефекту креації вартості підприємства, створеного інноваційним інтелектуальним капіталом є чотирьохрівневою і містить механізм розрахунку наступних показників:

1) визначаємо вартість однієї організаційної компетенції, сформованої у сфері інновацій:

$$W_{1KINN} = \frac{W_{IP}}{N_{KINN_B}}, \quad (1)$$

де W_{1KINN} – вартість організаційної компетенції, яка має інноваційне походження, грн.;

W_{IP} – вартість об'єктів інтелектуальної власності, грн.;

N_{KINN_B} – кількість використаних організаційних компетенцій, які функціонують у сфері інновацій, од.

2) визначаємо реальну вартість капіталу організаційних компетенцій, сформованих у сфері інновацій:

$$W_{KKI_{Pi}} = W_{1KINN} \times N_{K_B}, \quad (2)$$

де $W_{KINN_{Pi}}$ – реальна вартість капіталу організаційної компетенції, яка має інноваційне походження, грн.;

W_{1KINN} – вартість капіталу організаційної компетенції, яка має інноваційне походження, грн.;

N_{KINN_B} – кількість використаних організаційних компетенцій, які функціонують у сфері інновацій, од.

3) визначаємо інтелект-потенційну вартість капіталу організаційних компетенцій інноваційного походження:

$$W_{KKINN_{I-Pi}} = W_{1KINN} \times N_{KINN_{\Sigma}}, \quad (3)$$

де $W_{KKINN_{I-Pi}}$ – інтелект-потенційна вартість капіталу організаційних компетенцій інноваційного походження, грн.;

W_{1KINN} – вартість капіталу організаційної компетенції, яка має інноваційне походження, грн.;

$N_{KINN_{\Sigma}}$ – загальна кількість організаційних компетенцій, які функціонують у сфері інновацій, од.

4) визначаємо величину «лакуни вартості», сформовану рівнем розвитку колективного інтелектуального капіталу, сформованого у сфері інновацій:

$$E_{KKINN} = \Delta VG_{KKINNi} = W_{KKINN_{I-II}} - W_{KINNpi} \Rightarrow \Delta VG_{1INN}, \quad (4)$$

де E_{KKINN} – ефект креації вартості підприємства, створений інноваційним інтелектуальним капіталом;

$W_{KKINN_{I-II}}$ – інтелект-потенційна вартість капіталу організаційних компетенцій, інноваційного походження, грн.;

W_{KINNpi} – реальна вартість капіталу організаційної компетенції, яка має інноваційне походження, грн.

Розрахована таким чином, величина «лакуни вартості» (ΔVG_{1INN}) є проміжним ефектом креації вартості підприємства, забезпеченим розвитком інноваційного інтелектуального капіталу.

6. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку

Результати дослідження дають підстави стверджувати про посилення впливу інноваційного інтелектуального капіталу на креацію вартості сучасних підприємств. Авторський погляд на інноваційний інтелектуальний капітал дозволяє виявляти резерви креації вартості підприємства у сферах підвищення інноваційності, функціонування інтелектуальної власності, розширення застосування стандартів якості та пошукової діяльності. Запропоновані нами постулати модернізації методологічних підходів до вимірювання ефектів креації вартості підприємства, які виникають у сфері функціонування інноваційного інтелектуального капіталу, розширюють межі її застосування завдяки універсальності та конструктивності технологій розрахунку показників. Розроблена нами методика вимірювання ефектів креації вартості, створених інноваційного інтелектуальним капіталом базується на основі синтетичного показника вартості капіталу організаційних компетенцій, які мають інноваційне походження. Дана методика базується на розрахунку зменшенні величини «лакуни вартості», що і пропонується розглядати в якості ефекту креації вартості підприємства, отриманого в межах інноваційного інтелектуального капіталу. Формування капіталу організаційних компетенцій інноваційного походження дозволяє зменшувати величину «лакуни вартості» та виявляти резерви підвищення ефектів креації вартості підприємства. Пропоноване нами дослідження відкриває горизонти для напрацювання конструктивного оціночного інструментарію, технологій, їх систематизації та врахування розмаїтості вимірників, у подальших наукових розвідках.

Author details (in Russian)

Экономическая диагностика влияния инновационного интеллектуального капитала на креацію стоимости предприятия

Ольга Собко

Аннотация. В статье предложена дефиниция и архитектура инновационного интеллектуального капитала предприятия. Определены векторы усовершенствования методики оценки эффектов креації стоимости предприятия, которые возникают на основе функционирования инновационного интеллектуального капитала, имеющего интеллектуальное происхождение. Предложена система показателей, отражающих влияние инновационного интеллектуального капитала на формирование эффектов креації стоимости предприятия. Обоснованы критерии и методика расчета показателей, используемых для оценки эффектов креації стоимости предприятия, обеспеченного инновационным интеллектуальным капиталом.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал предприятия, инновационный интеллектуальный капитал предприятия, креація стоимости предприятия, лакуна стоимости, реальная стоимость инновационной компетенции, интелект-потенциальная стоимость инновационной компетенции.

Author details (in English)

Economic diagnostics of innovative intellectual capital impact on the enterprise value creation

Olha Sobko

Ternopil National Economic University,
11 Lvivska Street, Ternopil, 46020, Ukraine
PhD, Assoc. Prof., Department of Economics
e-mail: olhasobko754@gmail.com

Abstract. The concept and structure of the enterprise innovative intellectual capital are suggested in the article. Some approaches novelty directions dealing with economic diagnostics of enterprise value creation impact, arising due to the innovative capital of intellectual origin functioning are presented. Indicators system

reflecting the innovative intellectual capital impact on the formation of the enterprise value creation effects is considered. The criteria and methods of the indicators calculating, which are used to assess enterprises value creation effects, provided by innovative capital of intellectual origin were substantiated.

Keywords: enterprise intellectual capital, enterprise innovative intellectual capital, enterprise value creation, value gap, intellect-potential value of innovative competence, real value of innovative competence.

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2015/15somkvp.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Sobko, O. (2015). Economic diagnostics of innovative intellectual capital impact on the enterprise value creation [Ekonomichna diahnozyka vplyvu innovatsiinoho intelektualnoho kapitalu na kreatsiiu vartosti pidpriemstva]. *Socio-Economic Problems and the State* [online]. 13 (2), p. 303-. [Accessed November 30, 2015]. Available from: <<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2015/15somkvp.pdf>>

Використана література

1. Кендюхов О. В. Эффективное управление интеллектуальным капиталом: [монография] / Олександр Володимирович Кендюхов. – Донецьк: НАН України; Інститут економіки промисловості; ДонУЕП, 2008. – 363 с.
2. Леонтьев Б. Б. Цена интеллекта. Интеллектуальный капитал в российском бизнесе: оценка, ориентиры, моделирование, защита прав / Борис Борисович Леонтьев. – М.: Издательский центр «Акционер», 2002. – 196 с.
3. Промислова власність у цифрах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uipv.org/i_upload/file/promvlasnist-2013.pdf.
4. Промислова власність у цифрах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uipv.org/i_upload/file/promvlasnist-2014.pdf.
5. Статистичний збірник України / Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ck.ukrstat.gov.ua/>.
6. Edvinsson L. Kapitał intelektualny. Poznaj prawdziwą wartość swego przedsiębiorstwa odnajdując jego ukryte korzenie / Leif Edvinsson, Michael Malone; [przekład Monika Marcinkowska] – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, – 2001. – 150 s.– (Seria Przedsiębiorczość).
7. Boni M. Polska 2030 – Trzecia fala nowoczesności [Електронний ресурс] / Michał Boni // Edukacja, nauka i rynek pracy: (Presa Rady Ministrów). – (28 marca 2011). – Режим доступу: http://pkpplewiatan.pl/opinie/aktualnosci/2011/1/_files/2011_04/Rynek_pracy_-_MB_-_AKtywizacja_Zawodowa.pdf
8. Copeland T. Wycena: mierzenie i kształtowanie wartości firm / Tom Copeland, Tim Koller, Jack Murrin; przeł., z ang. Alek Kalinauskas, Tomas Wiazowski. – Warszawa: WIG-Press, 1997. – 516 s. – (XVI).
9. Determinanty i modele wartości przedsiębiorstw / [pod red. auk. Wandy Skoczylas]. Warszawa : PWE, 2007. – 231 s.
10. Dobija D. Pomiar i sprawozdawczość kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa / Dorota Dobija – Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, 2004. – 246 [1] s.
11. Hillman A. Shareholder Value, Stakeholder Management and Social Issues: What's the Bottom Line? / A. Hillman, G. Keim // Strategic Management Journal, 2001. – Vol. 22(2). – P.125–139.
12. Jabłoński A. Cykl życia wartości przedsiębiorstw wobec kondycji modelu biznesu / Adam Jabłoński, Marek Jabłoński. // Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie. – 2013. – № 4. – S. 57–63.
13. Jaki A. Wycena i kształtowanie wartości przedsiębiorstwa / Andrzej Jaki. – Wydanie IV poszerzone. – Kraków: Oficyna a Wolters Kluwer business, 2008. – 199 s.
14. Marcinkowska M. Kształtowanie wartości firmy / Monika Marcinkowska. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000. – 210 [2] s. – (Seria Przedsiębiorczość).
15. McElroy M. W. Social innovation capital / Mark W. McElroy // Journal of Intellectual Capital. – 2002. – Vol. 30. – № 1. – P. 30–39, available at <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm/journals.htm?issn=1469-1930&volume=3&issue=1&articleid=883948&show=pdf> (access date July 15, 2013).

16. Nita B. *Metody wyceny i kształtowania wartości przedsiębiorstwa* / Bartłomiej Nita. Warszawa : PWE, 2007. – 241 s.
17. *Przedsiębiorczość i kapitał intelektualny* / [Bratnicki Mariusz, Stryżyna Janusz, Butrym Kamiła]; [pod red. Mariusza Bratnickiego, Janusza Stryżyny]. – Katowice: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, 2001. – 205 s – (Seria: Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach).
18. Rappaport A. *Creating Shareholder Value: A Guide for Managers and Investors* / Alfred Rappaport. – New-York: Free Press, 1998. – 224 p. – (2 Edition).
19. *Strategia Lizbońska a zarządzanie wartością* / [Andrzej Drwiłło, Małgorzata Wróblewska, Dorota Czykier-Wierzbka i in.]; red. Leszek Pawłowicz. – Warszawa: CeDeWu, 2006. – 529 [1]s.
20. Urbanek G. *Kompetencje a wartość przedsiębiorstwa. Zasoby niematerialne w nowej gospodarce* / Grzegorz Urnabek. Warszawa: Ofocyna a walters Kluwer business, 2011. – 196 s.
21. Warschat J. *Measurement System for the Evaluation of R&D Knowledge in the Sector, Report on Workshop Intellectual Capital* / J. Warschat, K. Wagner, I. Hauss // *Intangible Investments*. – 1999. – November 22th, European Commission.
22. *Wycena przedsiębiorstwa. Od teorii do praktyki*; [red. nauk. Marek Panfil, Andrzej Szablewski]. – Warszawa: Wydawnictwo „Poltext”, 2011. – 686 [1]s.
23. *Współczesne źródła wartości przedsiębiorstwa* / [A. Herman, W. Szymański, G. Wójtowicz oraz inni] ; red. Barbary Dobiegały-Korony i Andrzeja Hermana. – Warszawa: Difin, 2006. – 499 [6] s.
24. *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie* [red. nauk. Kazimierz Perechuda]. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2005. – 230 s.

References

1. Kendiukhov O. V. *Efficient management of intellectual capital* [*Efektivne upravlinnia intelektualnym kapitalom*]. Donetsk, NAS Ukraine, 2008. 363 p.
2. Leontev B. B. *Price intellect. Intellectual capital in Russian business: assessment, guidance, modeling, protection of human* [*Tsena intellekta. Intellektual'nyy kapital v rossiyskom biznese: otsenka, orientiry, modelirovanie, zashchita prav*]. Moscow, Publishing Center "Shareholder", 2002. 196 p.
3. *Industrial property in figures* [*Promyslova vlasnist u tsyfrakh*], available at: http://www.uipv.org/i_upload/file/promvlasnist-2013.pdf.
4. *Industrial property in figures* [*Promyslova vlasnist u tsyfrakh*], available at: http://www.uipv.org/i_upload/file/promvlasnist-2014.pdf.
5. *Statistical Yearbook Ukraine* [*Statystychnyi zbirnyk Ukrainy*]. State Statistics Committee of Ukraine, available at: <http://www.ck.ukrstat.gov.ua/>.
6. Edvinsson, Leif, Malone, Michael. *Kapitał intelektualny. Poznaj prawdziwą wartość swego przedsiębiorstwa odnajdując jego ukryte korzenie*. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001. 150 p. (Seria Przedsiębiorczość).
7. Boni M. *Polska 2030 – Trzecia fala nowoczesności. Edukacja, nauka i rynek pracy: (Presa Rady Ministrów)*, (28 marca 2011), available at: http://pkpplwiatan.pl/opinie/aktualnosci/2011/1/_files/2011_04/Rynek_pracy_-_MB_-_AKtywizacja_Zawodowa.pdf.
8. Copeland, Tom, Koller, Tim, Murrin, Jack. *Wycena: mierzenie i kształtowanie wartości firm*. Warszawa, WIG-Press, 1997. 516 p.
9. *Determinanty i modele wartości przedsiębiorstw*. Pod red. auk. Wandy Skoczylas. Warszawa, PWE, 2007. 231 p.
10. Dobija D. *Pomiar i sprawozdawczość kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa*. Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, 2004. 246 p.
11. Hillman A., Keim G. *Shareholder Value, Stakeholder Management and Social Issues: What's the Bottom Line?* *Strategic Management Journal*, 2001, Vol. 22(2), pp. 125–139.
12. Jabłoński A., Jabłoński M. *Cykl życia wartości przedsiębiorstw wobec kondycji modelu biznesu*. *Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie*, 2013, No. 4, pp. 57–63.
13. Jaki A. *Wycena i kształtowanie wartości przedsiębiorstwa*. Kraków: Oficyna a Wolters Kluwer business, 2008. 199 p.
14. Marcinkowska M. *Kształtowanie wartości firmy*. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000. – 210 [2] p. (Seria Przedsiębiorczość).
15. McElroy M. W. *Social innovation capital*. *Journal of Intellectual Capital*, 2002, Vol. 30, No. 1, pp. 30–39, available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm/journals.htm?issn=1469-1930&volume=3&issue=1&articleid=883948&show=pdf> (access date July 15, 2013).
16. Nita B. *Metody wyceny i kształtowania wartości przedsiębiorstwa*. Warszawa, PWE, 2007. 241 p.
17. Bratnicki Mariusz, Stryżyna Janusz, Butrym Kamiła. *Przedsiębiorczość i kapitał intelektualny*. Katowice, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, 2001. 205 p. (Seria: Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach).

18. Rappaport A. *Creating Shareholder Value: A Guide for Managers and Investors*. New-York, Free Press, 1998. 224 p. (2 Edition).
19. Drwiłło Andrzej, Wróblewska Małgorzata, Czykier-Wierzba Dorota i in. *Strategia Lizbońska a zarządzanie wartością*. Warszawa, CeDeWu, 2006. 529 p.
20. Urbanek G. *Kompetencje a wartość przedsiębiorstwa. Zasoby niematerialne w nowej gospodarce*. Warszawa, Ofocyna a walters Kluwer business, 2011. 196 p.
21. Warschat J., Wagner K., Hauss I. Measurement System for the Evaluation of R&D Knowledge in the Sector, Report on Workshop Intellectual Capital. *Intangible Investments*, 1999, November 22th, European Commission.
22. *Wycena przedsiębiorstwa. Od teorii do praktyki*. Red. nauk. Marek Panfil, Andrzej Szablewski. Warszawa, Wydawnictwo „Poltext”, 2011. 686 p.
23. Herman A., Szymański W., Wójtowicz G. oraz inni. *Współczesne źródła wartości przedsiębiorstwa*. Warszawa, Difin, 2006. 499 [6] p.
24. *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*. Rred. nauk. Kazimierz Perechuda. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2005. 230 p.

© 2015 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following terms:

Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.

You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

No additional restrictions

You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

